

LAUSUNTO KUNTALAKILUONNOKSESTA

Viite: VM065:00/2012

Suomen Palomiesliitto Spal ry (Spal) antaa valtiovarainministeriön pyynnöstä seuraavan lausunnon kuntalain hallituksen esitysluonnoksesta:

Kunnan tehtäviä, järjestämisvastuuta ja palvelujen tuottamista koskevat ehdotukset (7-9 §)

Spal edustaa valtakunnallisena ammattiliittona yli 3500 pelastusalalla vakinaisina työskentelevää jäsentä. Jäsenistä selvästi suurin osa toimii operatiivisissa pelastustehtävissä.

Pelastustoimen järjestäminen on Suomessa kuntien vastuulla. Suomessa toimii yhteensä 22 aluepelastuslaitosta, joista vain Helsingin pelastuslaitos on ns. yhden kunnan pelastuslaitos. Muut alueelliset pelastuslaitokset toimivat pääosin vastuukuntamallilla, mutta myös osin kuntayhtyminä ja liikelaitoksina (nykyisen kuntalain 10 ja 10 a luvut).

Valtakunnallisesti pelastusalalla työskentelee yhteensä noin 5800 virka- ja työsuhteista henkilöä. Näistä operatiivisessa toiminnassa työskentelee vain noin 3000 pelastajaa. Operatiivisella toiminnalla tarkoitetaan konkreettista ja käytännössä suuren yleisön havainnoimaa varsinaista pelastustoimintaa. Edellisestä seuraa, että pelastuslaitoksissa operatiivisen toiminnan ulkopuolelle jää noin 2800 palkattu virka- ja työsuhteista eli lähes sama määrä kuin toimijoita on operatiivisessa tehtävissä. Operatiivisen toiminnan ulkopuoliset sijoittuvat pääosin pelastuslaitoksen hallinto- ja tukitehtäviin.

Spal pitää 22 aluepelastuslaitoksen järjestelmää raskaana, epätarkoituksenmukaisena sekä kunnille tarpeettomia kustannuksia aiheuttavana. Rakenteelliset uudistukset pelastustoimen järjestämisessä ovat tarpeellisia, jotta pelastuslaitokset ovat tulevaisuudessa taloudellisesti ja toiminnallisesti elinvoimaisia. Aluepelastuslaitosten lukumäärän selkeä karsiminen jopa Sote-esityksen mukaisesti 5 aluepelastuslaitokseen vähentäisi merkittävästi pelastuslaitosten nykyisiä päällekkäisiä toimintoja, keventäisi hallintoa ja vähentäisi tarpeetonta byrokratiaa. Toinen huomionarvoinen esimerkki pelastustoimen organisaatiomallista on niin sanottu Skotlannin-malli, jossa valtakunnallinen pelastustoimi on järjestetty yhden kunnallisen hallintoyksikön alaisuuteen.

Pelastustoimen rakenteellinen uudistus on perusteltua jo nykyisten taloudellisten olosuhteiden perusteella. Toki peruslähtökohtana tulee olla pelastusviranomaistoiminnan turvaaminen koko valtakunnassa. Pelastustoimen rakenteellisen uudistuksen toteuttamisen seurauksena voidaan vapautuvien resurssien myötä lisätä operatiivista vahvuutta - ilman että siitä seuraa lisäkustannuksia yhteiskunnalle. Pelastustoimen rakenteellisen uudistuksen päätavoitteena tulee olla operatiivisen henkilöstön suhteellisen osuuden nostaminen vähintään 75%.

Pelastustoimen alueellisen rakenteen muuttaminen ei yksistään tehosta pelastustoimea riittävästi. Tulevan rakenneuudistuksen yhteydessä tulee pelastustoimen koulutusrakenne ottaa tarkasteluun. On perusteltua kysyä, onko nykyinen 90 opintopisteen tutkintokokonaisuus riittävä vastamaan nykyisen pelastuslain asettamien velvoitteiden täyttämiseksi, puhumattakaan pelastustoimen tulevaisuuden skenaarioiden asettamiin mahdollisuuksiin?

Spal näkee, että pelastusalan koulutusjärjestelmän uudistaminen on avainasemassa organisaation uudistumisen, osaamistason ja tutkimustoiminnan kehittämiseksi. Koulutusjärjestelmä tulisi

uudistaa niin sanotun Bolognan-prosessin mukaiseksi. Hyvänä esimerkkinä voitaneen pitää Poliisiammattikorkeakoulun vuoden alussa käynnistynyttä poliisin ammattikorkeakoulutasoista perustutkintoa.

Kuntalain uudistuksen yhteydessä ja kuntien tehtävien karsimisvaihtoehtoja pohdittaessa nousee säännöllisesti esille pelastustoimen järjestämisvastuun tarkoituksenmukaisuus. Spal pitää tärkeänä, että pelastustoimen järjestämisvastuusta tehdään kattava selvitys. Päädyttiinpä selvitystyön pohjalta nykyiseen, Sote-malliin, Skotlannin-malliin tai muuhun vaihtoehtoon, on pelastustoimen työrauhan turvaamiseksi äärimmäisen tärkeää, että laajapohjainen arvioniiti saataisiin toteutettua viimeistään seuraavan hallitusohjelman aikana.

Vaikka pelastustoimen uudistaminen ja aluepelastuslaitosten lukumäärästä päättäminen ei ole kuntalain uudistuksen keskiössä tai edes aiheena, on pelastustoimen rakenteellinen uudistaminen kuitenkin välttämätöntä lähitulevaisuutta. Pelastustoimen järjestäminen on joka tapauksessa kuntien vastuulla ja aiheuttaa kunnille noin 430 miljoonan vuotuiset kustannukset. Spal haluaa tästä syystä tuoda esiin kantansa pelastustoimen rakenteellisen uudistamisen tarpeellisuudesta sekä aluepelastuslaitosten lukumäärästä myös kuntalain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Vantaalla 26.8.2014

Kim Nikula
Spal:n puheenjohtaja
Vernissakatu 6, 01300 Vantaa
Puh. 040 716 1805